

Dijital Dünyada Ebeveyn Olmak!

Being a Parent in The Digital World!

Emine KARAKAŞ

Anne, ilahiyatçı-sosyolog, eminedogan06@gmail.com, 0009-0005-6940-0509

Giriş

Gazete, radyo ve televizyon ile büyüyen bizim kuşak için dijitalleşme ile başlayan yeni iletişim teknolojisiyle tanışma ve onu kullanma, tedrici bir süreci gerektirdi. Televizyon neslinin çocukları olarak bizler için internet, bilgisayar ve cep telefonu, akıllı telefon gibi teknolojiler, muazzam yeniliklerdi. Başlangıçta yanlış bir tuşa basma, bilgisayar veya telefonu bozma endişesiyle elimizdeki araçlara yaklaştık. Ama araçlarla yaşadığımız bu yabancılaşma sürecini görece çabuk atlattık. Daha çok bilgi edinme ve iletişim sağlama amacıyla kullandığımız telefon ve bilgisayar ile irtibatımız, gitgide eğlenceden alışverişe, can sıkıntısından sanal dünyada varoluş sancısına kadar genişleyerek gerçekliğimizi içine alacak şekilde genişledi. 1990'lı yıllardan 2000'lerin başına kadar olan dönemde radyasyon gibi bir tehdidin bilgisine sahip değildik tabii. Ebeveynlerimiz, çocukların radyasyona maruz kalacağı endişesini hiç yaşamadı. Alt-üst komşularımızın modeminin konumuna göre çocuk odasının belirlendiği günümüzün kaygıları o zaman için bayağı fantastik kaçırdı. Modem kapatma, olsa olsa pahalılığından dolayı internet faturası düşünülerek başvurulmuş bir tedbirdi. Elbette tüm bu tecrübelerin sosyal, psikolojik, ekonomik, kültürel pek çok tarafı vardı.

Kullandığımız araç-gereç dünyayı değiştirdiği gibi algıları da değiştirip dönüştürür. Her kuşağın kendisinden sonrası için eleştirel, bazen de suçlayıcı değerlendirmeler yapmaları, belki de kullanılan araç gerecin algılar üzerindeki etkisindedir. Söz gelimi anne babalarımız, kendilerinden sonraki nesle yönelik şikayetlerini "Kayınvalidelerimizin otoritesinde gelin idik, şu dönemde gelinlerimizin/kızlarımızın otoritesinde kayınvalide/anne olduk." ifadeleriyle dışa vururdu. Bu anlama ve anlamlandırmada hangi etkenler belirleyici oldu bilinmez ancak bu sözün işaret ettiği anlam esasında "ara dönem nesli" olarak tanımladığımız bizlerle çocuklarımız arasındaki ilişkiye daha çok uyuyor. Anne babalarının bir dediğini iki etmeyen, her sözünü emir telakki eden bizim kuşağın, kursağında kaldığını düşündüğü meselelerden çocuklarını soyutlama çabasına tanıklık ediyoruz. Aynı hedef doğrultusunda aynı çabada buluşuyoruz. Yaşadıklarını çocuklarına yaşatmama, isteyip de yaşayamadıklarından çocuklarının mahrum kalmaması amacıyla "daha özgür, hayır diyebilen, daha fazla tercih hakkına sahip, özgüvenli çocuklar..." yetiştirmeyi kendilerine hedef edinen ve bu hedef doğrultusunda çocuklarının her istediğini yerine getiren, çocuklarının otoritesinde ebeveynler haline geldik. Çünkü, yukarıda da değindiğim gibi bizler bir "ara dönem nesli"yiz. Hiç kimseye yaranamamış olmanın o buruk hissiyle, tamamlanacağına ihtimal vermediğimiz o eksiklik duygusunun baskısı altında bedeli ödenmiş tecrübeler ışığında okuyan, sorgulayan, gelişmelere uyum sağlayabilecek çocuklar yetiştirmek istiyoruz. Bunun için geçmişimizden doğru dersler çıkarabildik mi, farkında olmadan çocuklarımıza taşıyamayacakları sorumluluklar mı yüklüyoruz, hayatımızdan damıttığımız çıktılarla çocukları bir deneme-yanılma egzersizine mi kurban ediyoruz? Cevabı üzerinde ayrı ayrı durulması gereken tüm bu soruları boşa düşüren bir süreç var önümüzde: Dijital dünya. Sokaklarda oyunların tadına varan, bilhassa televizyonun ışıltılı ekranı tarafından büyülenen bir nesil için dijital dünyayı okumak ve çocuklarını bu yeni dünyaya göre yetiştirmek bilinmezliklerle dolu bir yolculuk anlamına geliyor.

Bu görece uzun giriş de 10 yaşında ikiz çocuk sahibi bir anne olarak dijitalleşen dünyada bugüne kadar karşılaştığım sorunları anlatmak içindi. Evet, ilkokul 4. sınıf öğrencisi biri kız, biri erkek ikiz çocuklarım var. Doğum sürecinde işini bırakmış, annelik görevini hakkıyla yerine getirmek için işe dönmemiş bir anneyim. Kuzenleriyle oyun oynayarak büyüyen, ablamın da yardımıyla park bahçe gezdirerek ve yaşlarına göre oyunlar ve oyuncaklarla geçen 4 yılın ardından çocukları kreşe başlattık. İlk dört yıllık süreçte bilgisayar, telefon bir yana televizyon bile izletmedik. Eş dost ziyaretlerindeki kısa izlemeler dışında çocuklarımızı bu araçlardan uzak tuttuk. Yemek yedirmek için bile çocuklara televizyon veya bilgisayardan bir şeyler izletme tavsiyelerine rağmen bunu yapmadık. Pak zihinlerini çizgi film içerikleriyle doldurmak bize hep yanlış geldi. Doğru yaptığımızdan emindik. Ve doğru da ısrar edebilmenin haklı gururunu yaşıyorduk. Pandemiye kadar bildiğimiz doğrunun peşinden gittik. Kovid-19, doğrularımızdaki ısrarın da sonu oldu.

Pandemi ile Zorunlu Zoom Kullanıcısı Olma: Hoş geldin Dijital Dünya!

Kovid-19 sürecinin başlarında (2020) çocuklar 4 yaşındaydı ve kreşe gidiyordu. Sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte kreşe de ara verildi. Kreş yönetimi, çocukların sosyalleşmelerini sürdürmeleri, arkadaşlarıyla iletişimlerinin devam etmesi ve benzeri nedenlerle günlük bir saat online eğitimlere başladı. Çocuklarımızın internetle, ekranla tanışması da böyle başladı. Zoom uygulaması üzerinden boyamalar, oyunlar vs. etkinlikler yapan bir eğitim sistemini kanıksayarak kabullendik. Arka bahçeye çıkabiliyorduk ama çocukların oynayabileceği yaşlıları yoktu.

Sosyalleşme eğitimleriyle tanıştığımız Zoom'la başlayan yeni dünya, TRT Çocuk kanalını içine alacak şekilde genişledi. Artık TRT Çocuk ile iç içeydik. Çizgi filmlerinin bölümlerini takip eder hale geldik. Tek olumlu şey, TRT Çocuk'tan başka bir kanalı listeye eklememe iradesini göstermekti. TRT Çocuk'tan başka kanal açmamaya özen gösteriyorduk. Uzmanların uyarıları doğrultusunda ekran sürelerini belirliyorduk. Evimizde televizyon olmadığı için bilgisayardan süreyi belirlemek daha kolay oluyordu. Bu süreçte akranlarının telefonla oynamaları, mobil uygulamaları kullanmaları ve dijital oyun oynamaları; akıl, zekâ, beceri olarak taltif görüyordu. Aileler çocuklarını bununla övmeye başlamıştı. Hatta çocuklarımıza telefon vermememizi ayıplıyorlardı. Onlara göre, artık dijital bir evrende yaşıyorduk. Telefon çocukların çağa uyum sağlamaları için gerekli bir araçtı. Yanlış yaptığımızı düşünüyorlardı. O klişe yadırgama yargısına, evet ben de maruz kaldım; "Hangi çağda yaşıyoruz şekerim?" Tabii kulak asmadık bu yadırgamalara... Doğrularımızdan geri adım atacak değildik ama her yeni sınamanın bir öncekini aratacak denli zor olacağını da beklemiyorduk. Çocukların 2021 yılında ilkokula başlamaları, yeni zorlukların habercisiydi; bunu fark etmemiz için çok zaman geçmesi gerekmedi.

İlkokula başlamaları ile durum biraz daha değişti. Çünkü sosyal alanları genişledi. İlkokul 1 ve 2. sınıfta TRT Çocuk dışında herhangi bir kanaldan herhangi bir video izletmedik. Babalarının televizyon habercisi ve gazeteci olması ile medya dünyasını içerden bilen ebeveyn olarak televizyon ile kurduğumuz mesafenin benzerini dijital oyunlara da uyguladık. Çocuklarımızı dijital oyunlara hiç dahil etmedik. Koruyorum gururu ile de mutluydum. Fakat çocuklarımdan "sınıf arkadaşım yüzüme vurdu" ifadesiyle başlayan hayıflanmaları kimsenin kendileriyle konuşmadığı, arkadaşlık etmedikleri şikayetleriyle devam etti. İşin aslı ise, arkadaşlarının çoğu zaman dijital oyunları okul bahçesine taşımaları sonucunda oyunları bilmedikleri için çocuklarımızın dışarıda kalmaları ve bırakılmaları ile karşı karşıya kaldık. Ayrıca arkadaşları sohbet uygulamalarında grup oluşturmuş, onlar yine dışarıda kalmıştı. Bu geri dönüşlerden sonra elbette canımız sıkıldı. Bahsedilen oyunları incelediğimizde can sıkıntısı yerini çaresizlik hissine bıraktı. Çünkü oyunlar şiddet de içeren her tür olumsuzluğu içeriyordu. Oyuncak silah dahi almamış bir anneydim sonuçta. Başlarda nasıl çözüm bulacağımı bilemediğim bir durumla karşı karşıyaydım. Çaresizlikten kulak arkası etsem de kafamın bir yerinde bu sorunun üstesinden nasıl gelebileceğim sorusu vardı. Üstelik sosyal medya mecralarında da çocuklarla ilgili oyun içeriklerinin ne kadar sakıncalı olduğuna dair yorumlar, uzmanların değerlendirmeleri ve verilen örnekler doğru yolda olduğumu düşündürüyordu bana. Babalarının haberci olmasının getirdiği yoğun iş temposundan dolayı tek başına sorumluluk alma ve karar verme durumunda kalan bir anne

olarak, zaten zararlı olan bu oyunlara çocuklarımı neden maruz bırakacaktım ki? En iyisi uzak tutmaktı. Doğrusunun bu olduğunu düşünüyorum ve bu doğruya göre hareket ediyordum.

İlk Zorbalık: Dijital Dünyadan Uzak Kalmanın Arkadaşlık İlişkilerine Yansıması

Ne var ki, dijital oyunlardan kaynaklı sorunlarımız azalmıyor, aksine artıyordu. İkinci sınıfta kızım, sıra arkadaşı ile sorunlar yaşamaya başladı. Sıra arkadaşı kendisini sanal bir kahramanla özdeşleştirmiş, birkaç arkadaşını da kendisine yardımcı seçmiş. Ve kızımdan her istediğini yerine getirmesini, aksi halde kendisini cezalandıracağını söylemiş; önce beslenme çantasını açmayı yasaklamış, açması halinde cezalandıracağını belirterek tehdit etmişti. Beslenmesine hiç dokunmayan çocuk eve gelir gelmez hemen yemek yiyordu. Neden okulda yemediğini sormamıza rağmen cevap alamıyorduk. Birkaç gün böyle devam etti. Bir gece uyurken çığlık atarak uyandı; korktuğunu, arkadaşının kendisine zarar vereceğini söyledi, okulunu değiştirmemizi istedi. Öğretmeni ve rehberlik servisiyle görüşmemiz üzerine neler yaşandığını da öğrenmiş olduk. Olayın özeti şöyle: Sıra arkadaşı okula büyük taşlı taçlarla geliyor, kendisini kraliçe sanıyormuş. Eğer verdiği emirleri yerine getirmezse cezalandırmakla tehdit ediyormuş. Beslenmesini gizlice yediğini gördüğü için okul bahçesinde birkaç tur koşma cezası vermiş. 8 Yaşında minik bir kız çocuğu, parmaklarının sihirli olduğuna kendisi bile inanmış. Kızım, emirlerin dozu artınca denilenleri yapamıyor, karşı da koyamıyor. Bizim olanları öğrenmemiz üzerine rehberlik servisi ve öğretmenin yaptığı görüşmeler sonucu ailesinin çocuğa sıkılmaması için video oyun konsolu aldığı, oyunun etkisiyle yukarıda anlattığım şekilde hareket ettiği anlaşıldı. Sınıf arkadaşının oynadığı dijital bir oyun, benim kızımın kabusuna dönüşmüştü. Benim, tabii ki dijital oyunlara karşı önyargım daha da arttı, daha temkinli davranmaya başladım. Bizim için cevap aranması gereken soru değişmişti: Evet, dijital oyunlar zararlıydı ama sosyal bir hayat ne kadar sağlıklıydı?

Bu konuda ebeveyn olarak kafamızda hep soru işareti olsa da kararımızı değiştirmedik. Çocuklarım için işini bırakan ve gün boyu çocuklarıyla beraber olan bir anne olarak kutu oyunları, bisiklet turları, çocuk parkı vb. etkinliklerle çocukların oyun ihtiyacına cevap verebilmek için sürekli koşturma halindeydim. Elbette çok yorucuydu. Oysa ellerine tablet versem hem rahat ederdim hem de çocuklar daha sosyal olabilirdi. Kolay gibi görünen bu yöntem elbette doğru değildi. Ve uzun vadede daha büyük zararlara yol açabilirdi. Dijital dünyada çocukları her tür ekrana karşı korumak gerçekten çok meşakkatli idi. Ne zordu dijital çağda anne olmak!

Dijital Oyunlara Dahil Olma Serüveni ve İlk Sorunlar

Bir okul gezisine görevli veli olarak katıldım. Serviste dikkatimi çeken şeydu; oğlumun sürekli yakındığı gibi tek sohbet konusu Brawl Stars idi. Özel bir günmüş ve akşam oyuna gelecek yenilikleri heyecanla bekliyorlarmış. Çocukların beklentisi akşam hep beraber oyuna girmektir. Yolculuk boyunca sohbet sadece bunun üzerinden gitti. Bir ara oğlumla göz göze geldik, yüz ifadesi her şeyi anlatıyordu. Gezi bitti, eve döndük. Tepkisi “şimdi beni anlıyor musun anne?” oldu. Yanlış yapıyordum, yanlış yapmıştım. Ama doğrusu neydi? Bu sorunun cevabını bulamıyordum. Babaları ile birlikte de ortak bir çözüm bulamamıştık. Tek kelimeyle bocalıyordum. İtiraz etmeyeceğim; özgüvenli yetiştireceğim düşüncesiyle yaptıklarım bu duruma hiç uymuyordu. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nun bir hizmeti olan “guvenleoyna.org.tr” sitesi ile bir aile dostumuz aracılığı ile haberdar oldum ve bahsettiğimde çok az ebeveynin siteden haberdar olduğunu gördüm. Siteden çocuklarımın duyup talep ettikleri oyunları kontrol etsem de yine mantıklı geleni uyguluyordum. Brawl Stars için alt sınır 7 yaş ama ben 9 yaşında oynamalarına izin vermemiştim. Ebeveynlere yönelik bilgilendirme metninde şiddet içerikli notu olsa da fayda zarar dengesini gözeterek oyunu biz de yükledik. Çocuklarımın kısa sürede arkadaşları ile iletişimleri düzeldi. Çok da mutlulardı. Sadece o oyunu oynadıklarında ben de yanlarında oluyordum. Çünkü çevrimiçi bir oyun olduğu için her tür tehdide, tehlikelere açıktı. Güvenle oyna denilse de ben yine de pek güvenemiyordum. Verdiğim süre 3-5 dakika da olsa hep uzuyordu. Olsun, mutluyduk. Kısa bir süre sonra karanlıktan korkmaya başladılar. Koridordan antreye geçerken yardım istemeye başladılar. Ama bundan her çocuğun aynı şekilde etkilendiğini söyleye-

meyiz. Bazı çocuklar korkar, bazı çocukları ise etkilemeyebilir. Çocuklarım, sanırım oyunu yasaklarım endişesiyle korkularını yansıtmamayı tercih ettiler. Zamanla da alıştılar. Aynı oyunu arkadaşlarıyla oynamaya devam ediyorlar. Ve onlar oynarken ben de hala takipte oluyorum. Süre ile ilgili sorun yaşamamak adına sosyal medyada “akademisyenanne” olarak bilinen Çocuk Gelişimi Uzmanı Saniye Sincik Kangal’ın (2025), “Sınır Var Sınır Yok” kitabından edindiğim bilgilerle daha temkinli davransam da her gün birkaç dakika da olsa oynama süreleri uzuyordu ve daha sık telefon ister hale gelmişlerdi.. “Buna bağımlılık diyebilir miyiz” sorusu/sorunu ailemizin gündemine giriverdi. Bunun cevabını bilmiyorduk.

Dersini Yap, Oyunu Kap!

2024 yılı eylül ayında okullar açıldığında dokuz (9) yaşındaydılar ve günlük oyunda kalma sürelerini 30 dakika olarak belirlemiştik. Uzmanlara göre, her yaş artışı için dijital ortamda kalma süresi on (10) dakika artırılabilir. On (10) yaş için sürenin daha da uzatılabileceğini öğrendikten sonra çocuklarla bir anlaşma yaptık. Her iki dakika ders çalışma için bir (1) dakika oyun süresi belirledik. Ama bunu haketmeleri için en az yarım saat ders çalışmaları şart idi. Dolayısıyla ek 30 dakika ders çalışmaya on beş (15) dakika oyun oynama hakkı tanıdık. Tabii, süreleri bittiğinde oyunları devam ettiği için her fazladan oynadıkları dakika için oyun sonrası ders çalışma zorunluluğu getirdim. Herkesin mutlu olduğu bir formülü bu şekilde oluşturmuş olduk. Bu yöntemin kızım için daha faydalı olduğunu gözlemliyordum. Çünkü Canva’da tasarımlar yapıyor, proje ödevleri için afiş hazırlıyordu. Dil eğitim uygulamalarında puan toplayıp bir üst aşamaya geçtiği için seviniyor. Böylece İngilizcesini de ilerletmiş oluyor.

Pes Eden Bir Anne mi, Bilinçli Dijital Ebeveynlik mi?

Dijitalleşme adını verdiğimiz süreç her geçen gün gerçekliğimizi içine alıyor. Bunu hissediyoruz. Çocuklarımız ise dijital dünyanın içine doğdu, içinde büyüyorlar. Onları dijitalleşmeden uzak tutmak ne kadar mümkün olabilir? Mümkün olmadığını yaşayarak öğreniyoruz. Bence kontrollü bir şekilde dijital ortamlara uyumunu sağlamak daha gerçekçi. Onları dijital ortamdaki tehlikelerden nasıl koruyabiliriz ya da dijital imkanlardan nasıl ve ne kadar faydalanabilecekleri konusunda onları yönlendirebiliriz. Ancak öncelikle biz ebeveynlerin dijital okuryazarlığı içselleştirmemiz, imkanları ve zararları konusunda bilinçlenmemiz gerektiği kanaatindeyim. Bununla birlikte çocuk psikolojisi konusunda da kendimizi eğitmeli, buna imkânımız yoksa uzman yardımına başvurmalıyız.

Çocuğun zihin dünyasına, diline vakıf olmadan atacağımız adımların ters tepme ihtimali de var. Bu konuda elbette ilgili kamu kurumlarına, iletişim fakültelerine, iletişim profesyonellerine de önemli görevler düşmektedir. Konuyla ilgili kamu spotlarının anlaşılır bir dille ve destekleyici görsellerle hazırlanıp yayınlanması, sağlık ocaklarında aşılarmaya gösterilen hassasiyetin dijitalleşme konusunda da gösterilmesi, ailelerin belirli periyotlarla bilgilendirilmeleri bu konuda atılabilecek adımlardır. Her anne babanın bildiği üzere, sağlık ocakları, aşı takvimine göre aileleri birkaç gün önceden arayarak aşı için randevu verir ve aşılarmın zamanında yapılması için hassasiyet gösterirler. Benzer bir uygulamanın iletişim profesyonelleri ve psikologlar tarafından da aileler ve çocukların iletişim/medya/dijital süreçler için de yapılması gerektiğini düşünüyorum. 0-6 yaş arası çocuklar, çocuk psikoloğu tarafından zorunlu gözlemlenmeli ve bu doğrultuda aileler yönlendirilmelidir. Çünkü hangi durumda nasıl davranmamız gerektiği, çocuklarımızın yaşadığı sorunlara nasıl yaklaşmamız gerektiği hususunda aileler olarak yeterli değiliz. İlerleyen dönemler için çocuklar ile aileler arasında iletişimsizliğe neden olabilecek bir süreçten bahsediyoruz. Yasaklayan, katı ve sert bir tutum yerine uyumu önceleyen, çocuklarıyla daha sağlam bağ kuran anne-babalar olmaya çalışmamızın daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Dijital Tehditler, Aleni Tehlikeler

Televizyonlarda çocukların maruz kaldığı içeriklerin başında şiddet ve cinsellik barındıran görseller geliyor. Bu içeriklerin uygunsuzluğunun yanı sıra reklamlar da çocukların ruh ve beden sağlığı için tehlikeler içeriyor. Ebeveynler olarak birkaç saniye süren reklamı atlamanın mücadelesini veri-

yoruz. Family-link benzeri uygulamalarla çocukları bugün gözetiyor olabiliriz ama ortaokul ve lise çağında ergenlik döneminde bu gözetim ve denetime imkânımız olmayacak. Diğer taraftan çocuklar arasında akran zorbalığını tetikleyen bir duruma da yol açıyor. Bazı uygulamalarda izledikleri içerikleri sınıf arkadaşlarına uyguladıkları için ölümlerle sonuçlanan vakaların yaşandığını biliyoruz. Sözelimi çocuklar, Tiktok uygulamasındaki akımlara kolaylıkla kapılabilir. Bir ara sınıflarda “Nefesini en uzun kim tutacak?” yarışması çocuklar arasında popülerdi. Yapmayan, yapmak istemeyen çocuklar arkadaşları tarafından küçük duruma düşmemek için oyuna dahil olmak zorunda kalıyormuş. 2025 yılı ocak ayında İzmir’de gerçekleşen olay 10 yaşındaki bir çocuğun ölümüyle sonuçlandı. 10 yaşındaki Mert Yetiş-tiren, Tiktok’ta gördüğü kolonya yakma deneyini yapmak isterken öldü. Şiddete meyli artıran bu tür uygulamalara, yaş sınırı getirilmesi, okul yönetimlerinin ve ailelerin bu bilinçle, sorumlulukla hareket etmesi, tehdit ve tehlikelere göre tedbirler almaları önem arz etmektedir.

Sağlıklı Nesiller Bilinçli Ebeveynlikten Geçer

Ebeveynler olarak sorumluluklarımızı yerine getirmek ve çocuklarımızın dijital dünyada güvende olmaları konusunda rehberlik edebilmek için bilgi ve becerilerimizi sürekli güncelleme ihtiyacı duyuyoruz. Yukarıda değinildiği için tekrara düşülmüş olsa da önemine binaen üzerinde durmakta fayda var; medya okuryazarlığı/dijital okuryazarlık gibi kavramlara medyada, sosyal platformlarda sık sık karşılaşıyoruz. Ancak bu kavramların neye karşılık geldiği, ne işe yaradığı hususunda aileler olarak yeterli bilgi sahibi değiliz. Hatta bir adım daha ileri giderek çocuklarımızın bu alanda bizden daha ileride olduğu değerlendirmesini de yapabiliriz. Bu yüzden çocuklarımıza yol gösteremediğimiz gibi, onlara dijital imkanlardan yararlanmada yeterince yardımcı olamıyoruz ve oradaki tehlikelere karşı da onları koruyamaz durumdayız. Aslolan ebeveynlerin bilhassa dijital okuryazarlıkta kendilerini ve çocuklarını koruyacak kadar yetkinlik kazanmasıdır. Zaten ortaöğretimde seçmeli ders olarak var olan Medya Okuryazarlığı eğitimi çocuklar için olduğu gibi yetişkin eğitimi kapsamında ebeveynler için de yaygınlaştırılabilir. Buna hem biz ebeveynler hem de çocuklar ihtiyaç duymaktadır.

Masum Görünen Suçlar: Çocukların Fotoğrafları Üzerinden Mesleki Kariyerin İnşası

Bir anne olarak dijital çağda iki çocuğuma rehberlik etmeye çalışırken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri olan bir hususa daha dikkat çekmek istiyorum. İlkokuldan liseye, değerler eğitiminden mesleki kurslara kadar her yerde karşılaştığımız bir furya var: Öğretmenler çocukların fotoğraf ve videolarını çekerek sosyal mecralarda paylaşıyor. Bu durumla sık sık karşılaşıyoruz. 2023 yılında değerler eğitimi için çocuklarımızı gönderdiğimiz bir kursta hocanın paylaşımlar yaptığını fark edince kendisiyle konuşmuş, çocuklarımızla ilgili görsellerin paylaşılmasına iznimizin olmadığını dile getirmiştik. Ayrıca yaptığı paylaşımların kişisel verilerin ihlali anlamına geldiğini, bunun da suç olduğunu, dolayısıyla velilerin şikâyet hakkı olduğunu anlatmıştım. Hoca ise kurumlarının bu tür paylaşım yapmalarını istediğini söyleyerek kendini savunmuştu. Eğitim kurumlarımız başta olmak üzere hocalarımızın ve öğretmenlerimizin yasal olarak bir suç olan çocuklara ilişkin paylaşımlarla bir mesleki kariyer inşası veya kurumsal tanıtım ve reklam malzemesi yapmaktan vazgeçmeleri gerektiğini söylemem lazım. Aslolan eğitim işini merkeze almaları hem kendileri hem de çocuklarımız için daha iyi ve yerinde olacaktır.

Sonuç Yerine

Biz ara kuşağın mensuplarıyız. Hem sokaklarda oyun oynayarak sosyalleşme imkânı bulduk, hem televizyon, telefon, internet gibi iletişim teknolojilerini kullanarak farklı bir sosyalleşme sürecinden geçtik. Daha çok 2019 yılında pandemi ile başlayan bir süreçten bu yana dijitalleşmeyi belirgin bir şekilde yaşıyoruz. Yaşadıklarımız kadar yaşayamadıklarımız tarafından karakterize edilebilir bir nesiliz aynı zamanda. Çocuklarımıza her şeyin en iyisini yaşatma amacımız da onları her olası olumsuzluktan koruma çabamız da sanırım bundan. Çocuklarımızın her talebini karşılamaya çalışıyoruz. Mahrum kaldığımızı düşündüğümüz ‘nimet’lere çocuklarımız kolaylıkla ulaşsın istiyoruz. Yanlış olduğunu bile

bile zorlukla karşılaşmalarını önlemeye çalışıyoruz. Ama aynı zamanda donanımlı, birikimli, becerikli olmalarını da istiyoruz. Tehlikelerden, tehditlerden uzak olsunlar da istiyoruz. Külfetini çekmedikleri nimetlerin içinde yüzünler de istiyoruz. Hayatın gerçeklerinden uzak olsa da bütün bunları istiyoruz. Ama bu istekler, dijital evrende distopyayla sonuçlanacak bir ütopya durumunda. Çocuklarımızı farkında olmadan ifratla tefrit, ütopya ile distopya arasındaki sarkaçta savunmasız kurbanlar olarak büyütüyoruz. Oysa dijital dünyanın gerçeklerini de göz önünde bulundurarak çocuklarımızı geleceğe hazırlamak ortak sorumluluğumuz olmalıdır.

Kaynakça

Kangal, S. B. (2025). *Sınır var sınıır yok*. Doğan Kitap.

guvenlioyna.org.tr

İHA (2025). "İzmir'de korkunç olay! TikTok'taki akımı deneyen küçük çocuk hayatını kaybetti", *Milliyet Gazetesi*, 01.06.2025 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/gundem/izmirde-korkunc-olay-tiktaktaki-akimi-deneyen-kucuk-cocuk-hayatini-kaybetti-7275112> / <https://www.milliyet.com.tr/gundem/izmirde-korkunc-olay-tiktaktaki-akimi-deneyen-kucuk-cocuk-hayatini-kaybetti-7275112> adresinden edinilmiştir.